

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

BRNO 1989

ZPRÁVA O ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZECH V ROCE 1986 /okr. Brno-město, Třebíč, Vyškov, Znojmo/

Jaromír K o v á r n í k , Jihomoravské muzeum Znojmo

Jako každým rokem tak i letos jsme zaměřili naši pozornost na terénní archeologický průzkum území okresu Znojmo a také rámcově v okresech Brno-město, Třebíč a Vyškov. Při té příležitosti jsme dále prohloubili spolupráci s dobrovolným aktivem zájemců o archeologii, která nám přináší dobré výsledky. Díky jim jsme operativně zpravováni zvláště o narušení nebo ohrožení archeologických lokalit.

BÍTOV /okr. Znojmo/

V areálu zříceniny gotického hradu Cornštejna, který přechází od 1. ledna 1987 do správy Jihomoravského muzea ve Znojmě, jsme při její prohlídce získali, kromě charakteristického keramického materiálu ze středověku, také střepy se silnou příměsí tuhy. Zdobené byly několikanásobnou vlnicí. Obdobné nálezy jsme našli pod zříceninou hradu na břehu Vranovské přehrady. Svědčí o tom, že uvedená ostrožna nad meandrující Dyjí, kde byl později vybudován hrad, byla pravděpodobně osídlena již v mladší době hradištní.

ČERNÍN /okr. Znojmo/

Koncem října 1986 nám příslušníci SNB nahlásili kosterný nález u Černína. Zjistili jsme, že jde o hrob, který byl porušen při stavebních pracích JZD Jevišovice v areálu asi 400 m severovýchodně od obce. Při vyzvednutí části kostry jsme ještě našli korálek ze zelené skelné hmoty. Stopy oxidu železa na hlíně a na kouscích mazanice by svědčily o přítomnosti předmětu ze železa, který mohl být součástí výbavy.

V těchto místech byl již dříve nalezen další hrobový celek s bohatší výbavou, kterou tvořila na kruhu točená nádoba, přeslen, korálek z jantaru, další z modrého skla a dvě stříbrné pozlacené spony s kuželkami. Nálezy z Černína datujeme do doby stěhování národů /Podborský - Vildomec 1972, 128, 155/.

DOBELICE /okr. Znojmo/

V trati U hrušky, přibližně 250 m jihozápadně od vesnice, jsme zjistili při povrchovém sběru, že se zde vyskytují nálezy pravěké keramiky a také lidské kosti. Po hluboké orbě na podzim roku 1986 nám nahlásil porušení archeologických objektů s. Sobotka z Dobelic. Zjistili jsme, že jde o hrob únětické kultury. V jeho výbavě byl kořík, zlomky dalších nádob a část náramku z bronzového drátu.

JAROMĚŘICE n/R. /okr. Třebíč/

Další lokalitu horákovské kultury jsme zjistili na severním okraji města po pravé straně silnice do Štěpánovic. Nálezy keramického materiálu se vyskytují také v areálu hřbitova. Jde o střepy z větších horákovských amfor, které obsahují bohatou příměs tuhy.

KLOBOUKY /okr. Břeclav/

Osídlení z mladší doby bronzové bylo zjištěno na jihozápadním svahu v trati Ostrá u Klobouk. Popisovaná poloha je vzdálena asi 1700 m severně obce na levém břehu bezejmenného potoka za bývalou plovárnou. V prostorách vinic je patrný tmavě zbarvený nepravidelně kruhový půdorys, k němuž se přimykají tři plochy rovněž kruhového tvaru. Po pravé straně cesty, vedoucí vinohradu směrem do svahu, se rýsují výrazné tmavé pásy. Je zajímavé, že nálezy se soustřeďují právě v těchto tmavých místech. Lokalita byla objevena a snímkována již v roce 1983. V letech 1985 a 1986 byla ověřena leteckým snímkováním a byl zde proveden povrchový sběr. Našli jsme zde zlomky různých keramických tvarů.

Pravěké osídlení však není v těchto místech ojedinělé. Poněkud výše nad touto lokalitou ve směru na kótu Homole /317 m/ došlo při likvidaci sadu k porušení archeologických objektů, které obsahovaly popelovité vrstvy. Další nálezy pochází z tratí Dlouhé a Močilky, které leží na pravém břehu jmenovaného potoka. Uvedené pravěké lokality byly snímkovány při archeologické prospekci s pomocí letadla z výšky asi 300 m.

KYJOVICE I /okr. Znojmo/

Nedaleko bývalé kyjovické cihelny asi 150 m severozápadně od obce došlo k narušení pravěkých objektů. Při terénním průzkumu jsme tu získali kolekci zlomků keramiky únětické kultury. Jde pravděpodobně o pokračování pohřebišť, které zde zkoumal již J. Palliardi /1895, 34/.

KYJOVICE II /okr. Znojmo/

Družstevníci JZD Mír se sídlem v Práčích prováděli výkopy pro závlahové sítě také nedaleko areálu JZD asi 150 m západně od jihozápadního okraje obce. Porušili přitom tři pravěké objekty, které rovněž můžeme zařadit do rámce únětické kultury. Šlo zde o charakteristické jámy kónického tvaru, které obsahovaly kromě keramiky množství lastur:

KYJOVICE III /okr. Znojmo/

Pravěká lokalita se nachází přibližně 500 m severozápadně od okraje vesnice v trati Mlynářův kopec. Její rozloha bude asi větší a bude snad zasahovat i do lesa. Jde o výhodnou polohu vyběhající nad hlubší údolí bezejmenného potoka. Povrchovým sběrem jsme tu zachytili doklady osídlení z mladší doby kamenné. Není ale vyloučeno, že půjde o vícenásobně osídlenou lokalitu, mimo jiné lidem kultury s MMK. V souboru nálezů jsou části kamenné broušené industrie, štípané nástroje, čepele, škrabadla, jádra a samozřejmě zlomky keramiky.

KYJOVICE IV /okr. Znojmo/

Poněkud jižněji od lokality Kyjovice III v trati zvané Na špičce zjistil M. Saleta ze Žerotic doklady z doby popelnicových polí. Na okraji zatravněné terénní vyvýšeniny nad zaniklým lomem u okraje lesa zachránil v porušeném profilu zlomky nádob a jedno téměř celé osudí s malým ouškem. Hrdlo a okraj byly vyhlazené, výduť byla zdobena žlábkováním. Při prohlídce místa nálezů jsme zjistili, že to byl porušený žárový hrob, datovaný s největší pravděpodobností do přechodního velaticko-podolského stupně.

NOVÝ LÍSKOVEC /Brno I, okr. Brno-město/

Další výskyt mladopaleolitické štípané industrie zjistil asi 300 m jihozápadně od Nového Lískovce S. Kovárník z Brna. Lokalita se nachází na mírném svahu s jižním sklonem vpravo od silnice do Bosonoh. Při terénních úpravách zde byly nalezeny jak nástroje /drasadlo, retušované úštěpy, jádra/, tak i odpad rohovcové suroviny.

RYBNÍKY /okr. Znojmo/

Nálezy středověké keramiky jsme zjistili v místech stavenišť po levé straně silnice, vedoucí do Moravského Krumlova. Dříve tu stával hostinec. Vyskytly se zde také pozůstatky po starých sklepech, tzv. loších. Zlomky nádob datujeme do 2. poloviny 15. století.

TVOŘIHRÁZ /okr. Znojmo/

Kamenný broušený mlat nalezl 300 m severozápadně od okraje vesnice po pravé straně silnice do Únanova s. Mokrohájský ze Žerotic. Jde o pole se severovýchodním sklonem do údolí Jevišovky.

Ve Tvořihrázi byla při hloubení potoka také nalezena bronzová sekerka s vějířovitým ostrím a poškozeným týlem, kterou získal M. Saleta ze Žerotic.

VÁŽANY n/L. /Slavkov, okr. Vyškov/

Na okraji obce jsme zjistili další archeologickou lokalitu. Zlomky keramiky můžeme zařadit do mladší doby kamenné. Kolekce nálezů obsahuje také štípanou industrii, z níž některé kusy nesou patinu. Během leteckého průzkumu jsme tu určili průběh tmavě zbarvené půdy do tvaru půlkruhu.

VĚMYSLICE /okr. Znojmo/

Ve východní části katastrálního území obce, asi 500 m jihovýchodně od jejího okraje, se nalézá poloha výšinného charakteru, kterou obtéká bezejmenný potok. Lokalita leží při hranicích s katastrem Dobelic a má tratový název Na zámku. Dodnes je tu patrný opevňovací příkop, který přetíná šíjí ostrožny. Má poměrně značnou šířku a hloubku. Vlastní opevňovaná plošina má menší rozměry. Vně příkopu existovalo snad ještě opevněné předhradí. Prozatím jsme tu neprovedli sondážní práce, a tak nemůžeme lokalitu přesně datovat.

VÝROVICE /okr. Znojmo/

Také v katastru obce Výrovic došlo při hloubení rýh pro závlahy k porušení archeologických objektů. Místo nálezů je vzdáleno přibližně 600 m jihovýchodně Výrovic při hranicích s tvořihrázským katastrem. Mimo jiné byl zde získán materiál z pozdní doby kamenné.

Již před časem jsme uvedli, že letecký archeologický průzkum přináší dobré výsledky /Kovárník 1985/. S jeho systematickým uplatněním přišla naše instituce u nás jako první. Dnes můžeme říci, že počet nově objevených nebo ověřených archeologických lokalit za období od roku 1983 je velký. Doporučujeme proto jeho využití také ostatním pracovištím. Je však samozřejmé, že leteckou

prospekci musíme vhodně kombinovat s klasickým terénním průzkumem, geofyzikálním průzkumem a s vlastním výzkumem lokality.

Tímto způsobem jsme postupovali u většiny zmíněných lokalit v tomto soupisu. Některé objekty z uvedeného seznamu jsou dále zkoumány v rámci mezioborové spolupráce za použití geofyzikálních testů. Jejich výsledky jsou připraveny k publikování.

L i t e r a t u r a :

Kovárník, J. 1985: Dosavadní výsledky letecké archeologie na jižní Moravě, PV 1983, 102-105.
Palliardi, J. 1895: Hroby se skrčenými kostrami u Kyjovic na Znojemsku, ČVMSO 12, 34.
Podborský, V. - Vildomec, V. 1972: Pravěk Znojemska. Brno.

Bericht über archäologische Befunde aus Südmähren / Bez. Brno-město, Třebíč, Vyškov, Znojmo/. Im Jahre 1986 stellten wir weitere Belege einer prähistorischen Besiedlung in den genannten Bezirken fest. Dabei wendeten wir die klassische Form einer Terrainerforschung an. Erfolgreich war die Zusammenarbeit mit dem Aktiv freiwilliger Mitarbeiter des Südmährischen Museums in Znojmo. Weitere Lokalitäten haben wir ermittelt, eventuell beglaubigt durch die Luftbildprospektion, welche unsere Institution seit dem Jahre 1983 systematisch als erste in der ČSSR verwendet. Auf besonders interessanten Lokalitäten haben wir geophysikale Tests appliziert, welche uns weiter das Bild über die untersuchten Objekte präzisieren werden.

Funde aus dem jüngeren Paläolithikum stammen vom Kataster der Gemeinde Nový Lískovec /Bez. Brno-město/ und aus Vážany n.L. /Bez. Vyškov/. Eine neolithische Besiedlung haben wir in der Umgebung von Kyjovice erfasst. Der Fund eines geschliffenen Gerätes stammt von Tvořihráz im Znojmoer Raum. Im Verlauf der Luftbildprospektion erfasste der Autor und fotografierte nachher auf der Lokalität bei Vážany n.L. /Bez. Vyškov/ einen Streifen von dunkel verfärbter Erde, der einen halbkreisförmigen Verlauf hatte. Das Objekt wird geophysikalisch vermessen. Die Zahl von Gräbern der Glockenbecherkultur erweiterte in Znojmoer Raum der Fund vom Kataster der Gemeinde Výrovce.

In die ältere Bronzezeit gehört ein gestörtes Grab bei Dobelice, weitere Objekte bei Kyjovice und eine bronzene Axt stammt aus Tvořihráz /Bez. Znojmo/. Im Kataster von Kyjovice wurde auch ein Brandgrab der Urnenfelderkultur geborgen. Keramisches Material der Úněticer Kultur brachte die Untersuchung in der Flur Ostrá bei Klobouky /Bez. Břeclav/. Mit Luftbildaufnahmen beglaubigte hier der Verfasser die Existenz eines grossen ungefähr kreisförmigen Objektes, auf welches drei Kreisflächen und Streifen dunkel verfärbter Erde mit Funden von Keramikbruchstücken anschliessen. Bei Jaroměřice n./R. /Bez. Třebíč/ wurde eine weitere in die ältere Eisenzeit datierte, der Horákovce-Kultur angehörende Lokalität verzeichnet. Bei der Gemeinde Černín /Bez. Znojmo/ hat man ein völkerwanderungszeitliches Grab gerettet. Slawische Keramik aus der jüngeren Burgwallzeit wurde auf der Sporenlage der Ruine der gotischen Burg Cornštejn /Bez. Znojmo/ gefunden. Mittelalterliche Keramik aus der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts hat man in der Gemeinde Rybníky /Bez. Znojmo/ gerettet. Bisher ist die neu entdeckte Sporenlage im Katastralgebiet von Vémyslice /Bez. Znojmo/ nicht präzise datiert. Im Nacken befindet sich ein grösserer Fortifikationsgraben und auch die Vorburg war befestigt.

Aus der angeführten Übersicht der neu festgestellten Lokalitäten in Südmähren ist ersichtlich, dass es auch weiterhin notwendig sein wird unsere Aufmerksamkeit besonders jenen Gebieten zu widmen, wo irgendeine Bautätigkeit oder Terrainerrichtungen verlaufen. Gerade hier kann eine Menge archäologischer Funde unbeachtet bleiben.

NÁLEZY ZACHRÁNĚNÉ PŘI SLEDOVÁNÍ STAVEBNÍCH AKCÍ NA VYŠKOVSKU /okr. Vyškov/

Ondrej Š e d o , Muzeum Vyškovska Vyškov

Na různých staveništích v širším okolí Vyškova byly v průběhu roku zjišťovány a podle možnosti zachraňovány nálezy a objekty vesměs porušené nebo téměř zničené zemními pracemi.

DRNOVICE

Díky pomoci M. Daňká, spolupracovnice Muzea Vyškovska, byla při výstavbě sportovního areálu za budovami ZŠ v Drnovicích zjištěna kulturní vrstva z pozdní doby římské. Obsahovala množství mazanice, drobné uhlíky a nepočetné střepy. Na severozápadním okraji této vrstvy byl skrývkou porušený objekt, sestávající ze zahloubené části s oválným půdorysem a z vchodového výklenku.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
- Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
- Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
- Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby : A. Krechlerová
- Na titulním listě : bronzová plastika z Brna - Kozí ul.
- Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské
základny pracovišť ČSAV v Brně
- Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
- Vydáno jako rukopis : 450 kusů. - neprodejné